

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-130>

УДК 338.71.078.3

Івасів І.Б.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Тараленко О.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ БАЗЕЛЬ III ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКІВ

Анотація. Досліджено теоретичні питання оцінки запровадження Базель III щодо відновлення діяльності неплатоспроможних банків. Розглянуто концептуальні відмінності діючого та нового нормативу ліквідності. Звернуто увагу на адаптацію українських правил до міжнародних стандартів. Показано значення коефіцієнту покриття ліквідності для забезпечення стабільності банків. Звернуто увагу на те, що паралельно з впровадженням нових нормативів Базель III проходить реформа банківського нагляду. Детально описано стрес-тестування банків. Зазначено, що зміна у структурі банківського капіталу сприятиме стабілізації банківської системи. Висвітлено якісний ефект від впровадження вимог Базеля-III для окремих банків. Описано індикатори, які продемонстрували позитивну динаміку при впровадженні Базель III. Відмічено, що банківська система, в цілому, демонструє позитивну динаміку в результаті запровадження Базель III.

Ключові слова: Базель III, неплатоспроможні банки, відновлення діяльності, капітал банку, банківське регулювання.

Ivasiv Igor

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Taralenko Olena

Kyiv National University of Trade and Economics

EVALUATION OF OPPORTUNITIES FOR THE INTRODUCTION OF BASEL III IN RESPONSE TO THE ACTIVITIES OF NON-PAYABLE BANKS

Summary. The article examines the main changes in the requirements for bank capital in the framework of the adoption of the Basel III package. The measures of the National Bank of Ukraine aimed at increasing the stability of the banking sector of Ukraine are evaluated. Also, key issues of the further development of the Ukrainian banking system are considered. The theoretical questions of the evaluation of the implementation of Basel III concerning the restoration of the activity of insolvent banks have been researched. Conceptual differences between the current and the new liquidity norm are considered. Attention is drawn to the adaptation of Ukrainian rules to international standards. The value of the coefficient of liquidity coverage is shown to ensure the stability of banks. Attention is drawn to the fact that, along with the introduction of new standards, Basel III is undergoing a banking supervision reform. Stress testing of banks is described in detail. It is noted that the change in the structure of bank capital will contribute to the stabilization of the banking system. The qualitative effect from the implementation of Basel III requirements for individual banks is highlighted. Indicators that show positive dynamics with the implementation of Basel III are described. As a result of the implementation of the recommendations of the Basel Committee, the National Bank of Ukraine expects an increase in the financial stability of banks and the global financial system. With the introduction of updated standards, a positive effect will be expected, which will consist in returning banks to simple business schemes, strengthening the discipline of OTC derivatives trading and unifying trade with them. It is noted that the banking system as a whole shows positive dynamics as a result of the introduction of Basel III. The introduction of the new Basel III standards greatly enhances the requirements for the quality and structure of bank capital, in particular, introduces new minimum capital adequacy requirements of the first level, which increase its stability and transparency, as well as its constituent part – base capital.

Keywords: Basel III, insolvent banks, restoration of activity, equity of bank, bank regulation.

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток міжнародних операцій призвів до ускладнення банківської діяльності та продемонстрував необхідність збільшення банками власного капіталу для укріплення надійності. Світова фінансова криза висвітила актуальне питання достатності капіталу не лише для українських банків, але і для усіх банківських установ, а також виявила недоліки попереднього стандарту «Базель II», які стосувалися регулювання стабільності банків та банківських систем [5, с. 85].

Таким чином, стало зрозуміло, що банківським регуляторам необхідно звертати значну увагу на структуру та якість капіталу, удосконалювати стандарти по управлінню ліквідністю, проводити

диверсифікацію кредитних портфелів, а також реформувати інші сфери діяльності банків. Саме тому Базельський комітет з банківського нагляду запровадив додаткові стандарти щодо капіталу «Базель III». Тому запровадження нових стандартів у національну практику може бути одним із шляхів відновлення банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми банківського регулювання та банківського нагляду вивчають багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Пропозиції щодо теоретичних і практичних розв'язків цих актуальних питань висвітлювали у своїх дослідженнях В. Брюков, К. Жидко, В. Коваленко, В. Міщенко, В. Руденко, А. Хандруєв, А. Чугунов та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Погляди вчених-економістів здебільшого зводяться до взаємозв'язку платоспроможності з ліквідністю, розрахунку коефіцієнта платоспроможності, визначення впливу на фінансову стійкість тощо. Вважаємо, що кожен із зазначених поглядів є обґрунтованим, але, на наш погляд, запровадження «Базель III» щодо відновлення діяльності неплатоспроможних банків не висвітлено в повному обсязі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз оцінки можливостей впровадження «Базель III» щодо відновлення діяльності неплатоспроможних банків.

Виклад основного матеріалу. Головний принцип реформ світової фінансової системи полягає у забезпеченні стійкості банківської системи за рахунок підвищення ліквідності, рівня капіталізації та покращення якості капіталу. Посилене регулювання світової банківської системи, на думку представників Базельського комітету, повинно захистити від повторення світових фінансових та економічних криз. Автори поправок до Базельської угоди про капітал вважають, що запровадження змін зможе суттєво зміцнити фінансову стабільність банків та забезпечити їх від прийняття на себе надмірних ризиків [2, с. 19]. Головною метою запропонованих в Угоді про капітал змін, які відповідають принципам Базеля III, є підвищення якості, прозорості й удосконалення структури банківського капіталу, розширення практики покриття ризиків капіталом і стимулювання заходів щодо створення резервних його запасів. Так, основною формою капіталу першого рівня стають прості акції та нерозподілений прибуток. Інструменти капіталу другого рівня необхідно гармонізувати. Також привертає увагу, що більшість нових положень Базельського комітету, особливо тих, що стосуються нормативів ліквідності, базуються на концепції «бути готовим до кризи в будь-який момент» [10, с. 6].

Сам норматив LCR на міжнародному рівні почав впроваджуватися лише кілька років тому. Коефіцієнт покриття ліквідності (LCR) забезпечує позицію, при якій банки мають досить якісних і ліквідних активів для того, щоб профінансувати відтоки коштів протягом 30 днів в стресовий період. Тобто банкам необхідно оцінювати можливі відтоки по депозитах фізичних і юридичних осіб, а також можливі притоки коштів, які можуть бути отримані шляхом погашення кредитів протягом наступних 30 днів. А чисті відтоки пасивів повинні бути покриті високоліквідними якісними активами.

Період застосування нормативу LCR в європейських країнах недостатній, тому не має до-

свіду, який Україна може переймати. Крім того, до реформи банківського сектору не було змісту у впровадженні нових нормативів. В Україні можуть бути імплементовані найжорсткіші регуляції, які на 100% відповідають міжнародному досвіду, але якщо банки роблять, скажімо, fine-tuning пруденційних нормативів, а нагляд цього не помічає, то впровадження «Базель III» не зможе допомогти. Тепер, коли нагляд перебудовано, а виконання нормативів контролюють, створені передумови для адаптації українських вимог до міжнародних стандартів (табл. 1).

Національний банк у цій ситуації звернув увагу на питання ліквідності банків і їх здатності витримувати кризові ситуації. Саме тому рішення про відклик ліцензії фінансової організації приймає НБУ, який здійснив нагляд відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» з метою ліквідувати неплатоспроможні фінансові організації. Так, за статистикою, з 2014 р. в Україні ліквідовано 94 банки: в 2014 р. – 33; в 2015 р. – 33; в 2016 – 21; в 2017 – 7 [9]. При цьому за прогнозами економістів на початку 2019 року банкрутами буде визнано ще 8–15 фінансових установ.

Запровадження нових стандартів «Базель III» значно посилює вимоги до якості та структури банківського капіталу, а саме, вводять нові мінімальні вимоги до достатності капіталу першого рівня, які збільшують його стабільність і прозорість, а також його складової частини – базового капіталу. На сьогодні відбувається поступове припинення визнання гібридних інструментів у складі капіталу та здійснюється уточнення списку регулятивних відрахувань з капіталу [8, с. 49].

Ще однією актуальною проблемою залишається якість капіталу банківських установ. Адже капіталізація багатьох українських банків складається з коштів переоцінки основних засобів, не сплачених відсотків, коштів пов'язаних структур, які оформлялись субординованим боргом. Зростання таких складових вважається штучним нарощуванням капіталу. Водночас у діяльності вітчизняних банків субординовані кредити не набули значного розвитку. Саме тому структура капіталу першого рівня в українських банках в основному відповідає новим базельським вимогам [13, с. 22]. Отже, порівняльний аналіз практики розрахунку розміру банківського капіталу у вітчизняній і міжнародній (згідно з «Базель II» та «Базель III») банківській практиці, дозволяє стверджувати про завищення реальних показників банківського капіталу в Україні, а тому потрібно зменшити частку загальних резервів за кредитними операціями, що включаються до розміру капіталу банків у вітчизняній практиці.

Таблиця 1

Запровадження нових вимог згідно Базель III.

Нові вимоги до капіталу	Показник левориджу	Показник ліквідності
		LCR
– CRR (06 / 2013)	з 01.01.2018 р.	
– щодо окремих норм застосовується поетапна імплементація (з 2013 р. до 2022 р.)	(2013–2017 р. – період моніторингу, з 2015 р. – вимоги щодо розкриття інформації)	З 01.10.2015 у розмірі 60% з щорічним збільшенням до 100% на 01.01.2019
– для окремих норм розробляються уточнюючі технічні стандарти (на сьогодні більш ніж 200 стандартів)		

Джерело: [4]

Реформа банківського нагляду проходить паралельно з впровадженням нових нормативів. Україна в «Угоді про асоціацію з Євросоюзом» зобов'язалася гармонізувати українську нормативну базу з рекомендаціями «Базель III». Саме тому в банківському нагляді впроваджується supervisory review and evaluation process – SREP, який передбачає регулярний аналіз банку за багатьма критеріями: оцінка бізнес-моделі, достатності капіталу і ліквідності, якості корпоративного управління. Але навіть без SREP НБУ змінює підхід до моніторингу банків і зараз проводить безперервний моніторинг. Мета цього моніторингу не допустити накопичення кредитних ризиків, які банки вміють добре ховати на початкових етапах, але які швидко стають помітними для всього ринку в кризовий період. Кожен великий банківський кредит на суму понад 5% регулятивного капіталу установи – це вже підстава для НБУ перевірити у банку документи щодо позичальника, щоб переконатися, наскільки адекватно банк оцінив його ризик і наскільки адекватними є в момент видачі кредиту сформовані під цей ризик резерви [3, с. 128]. Але в той же час НБУ має на меті забезпечення ситуації, при якій ризики банку належним чином покриті капіталом. І всі нові видані кредити НБУ також аналізує за критерієм зв'язності – з'ясовує бенефіціар позичальника і його зв'язок з банком.

До особливостей впровадження «Базель III» також відноситься перенесення нерозподіленого прибутку в капітал першого рівня, тоді як зараз він знаходиться в капіталі другого рівня. Банкам доводиться щорічно направляти цей прибуток до резервного фонду або збільшувати статутний капітал. Після зміни структури капіталу цього не потрібно – нерозподілений прибуток буде перебувати в капіталі першого рівня. На сьогоднішньому етапі спостерігається асиметричний підхід, коли збитки впливають на капітал першого рівня, а прибуток – другого рівня. Тому така зміна буде корисна для банків. Вимога до адекватності регулятивного капіталу на рівні 8% в розвинених країнах залишалася незмінною з часів «Базель I», але суттєво зміни-

лося наповнення капіталу – постійно збільшується частка найбільш якісних складових [1, с. 84]. Якщо зараз в Україні дозволене співвідношення основного і додаткового капіталу – 50% на 50%, то планується капітал першого рівня збільшити до 75%, а капітал другого рівня – зменшити до 25%. При цьому перший рівень розділити на основний і додатковий капітал (рис. 1).

У розрізі досліджуваної проблеми також необхідно зазначити, що з 2018 р. НБУ починає запроваджувати щорічне стрес-тестування банків. Замість одного – базового – сценарію буде два – базовий і несприятливий. Йому підлягають банки, які сукупно становлять не менше 90% банківського сектору за розміром активів. Підходи до стрес-тестування планують змінювати щороку, щоб оцінювати можливий вплив саме тих ризиків, які є актуальними для банківського сектору на конкретний момент [12]. Базовий сценарій передбачав зростання реального ВВП в 2018 році на 3,4% (в 2020-му – на 2,9%), номінального ВВП – на 15,7% (9%) і інфляцію в 8,9% (5%). Негативний сценарій моделює наслідки для банків від раптової рецесії і обвалу курсу – зниження реального ВВП на 3,3% в 2018 році і зростання всього на 1% в 2020-м, а також девальвацію гривні в поточному році на 23,1% (рис. 2).

Якісний ефект від впровадження вимог Базеля III для окремих банків можна сформулювати в цілому:

1. Відхилення пропозиції від коротко- до довгострокового фінансування. Запровадження двох коефіцієнтів ліквідності змусить банки перейти від угод про короткострокове фондування до пошуку довгострокового фінансування, що може змінити маржу і ціни.
2. Реорганізація юридичних осіб. Значна увага з боку наглядових органів до власних торговельних операцій може призвести до реорганізації банківських груп, включаючи злиття і поглинання, та позбавлення від інвестиційних портфелів, і вкладень в банки.
3. Більш слабкі банки будуть витіснені з ринку. При посиленому контролі регулюючих ор-

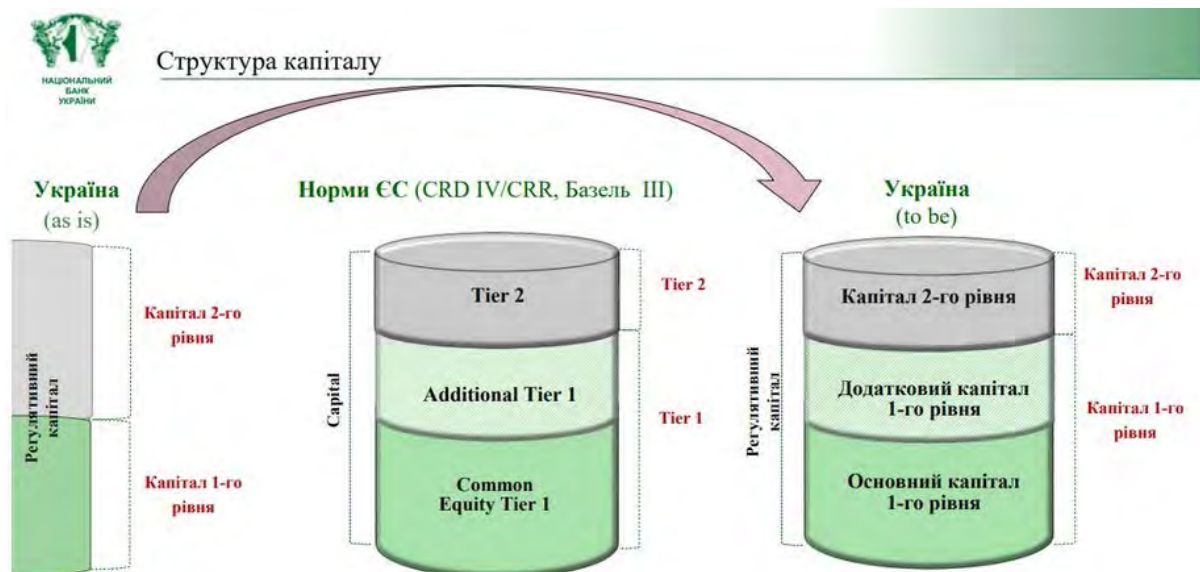

Рис. 1. Вимоги до структури капіталу

Джерело: [11]

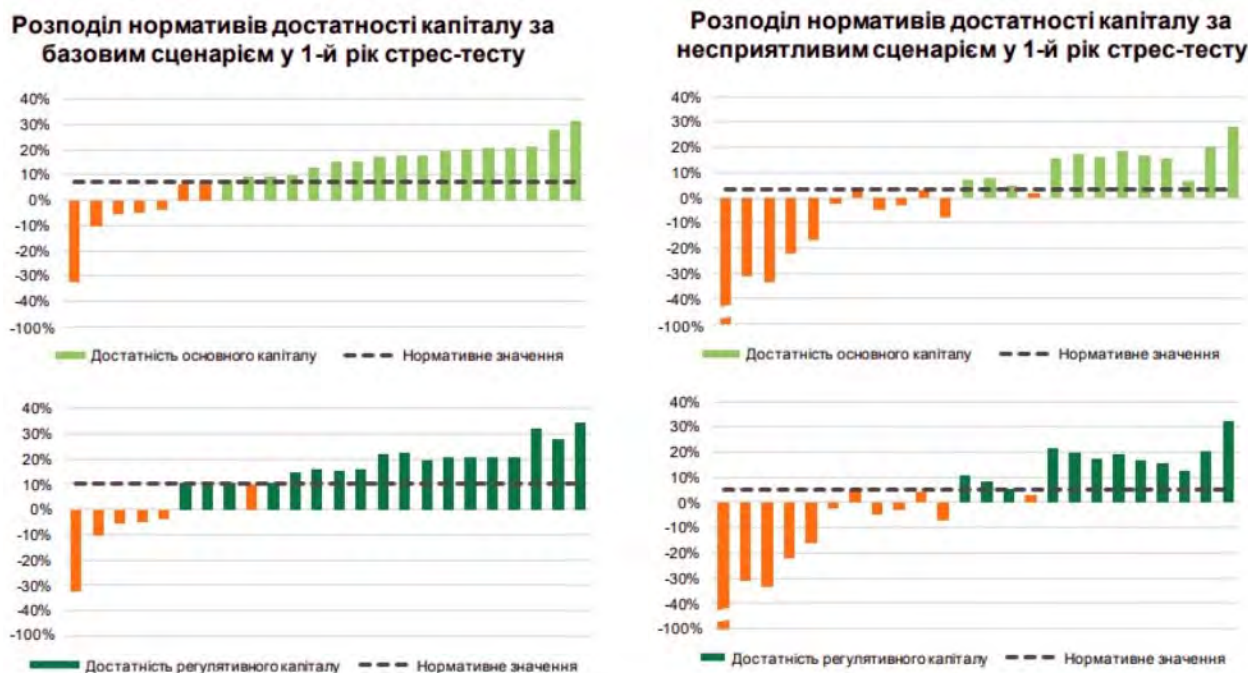

Рис. 2. Результати стрес-тестування 2018 року у розрізі банків

Джерело: [12]

ганів в сумі з несприятливими економічними умовами слабкішим банкам важче забезпечити необхідний рівень капіталу, що може призвести до скорочення кількості таких банків.

4. Суттєвий вплив на прибуток і ROE1. Підвищені вимоги до капіталу, вартості фінансування, а також необхідність виконання нових вимог регулюючих органів матимуть додатковий вплив на маржу і операційні можливості. Дохідність інвесторів може впасти в той час, коли банки матимуть необхідність у залученні додаткових інвестицій, щоб відновити фінансові буфери.

З індикаторів, які продемонстрували позитивну динаміку за минулий рік, можна виділити наступні [5]:

Покращилися показники капіталізації банків. Норматив адекватності регулятивного капіталу виріс з 12,7% на початок 2017 р. до 16,1% на початок 2018 року (при нормативі 10%). Останній раз цей показник перевищував 15% в 2014 р., коли банківська криза тільки набирала оберти і проводилися перші стрес-тести. За даними НБУ, на кінець 2017 р. норматив Н2 менше 10% мали 2 банки, які займали <2% в чистих активах сектора. Профіцит ліквідності у банківській системі зберігається на значному рівні. Середньоденні залишки на коррахунках банків у НБУ на початок дня (ліквідність у вузькому сенсі) виріли з 40,5 млрд грн в 2016 р. до 47 млрд грн в 2017 р. вільна гривнева ліквідність (ліквідність в широкому сенсі), на кінець грудня 2017 р. за оцінками експертів, становила від 86,8 млрд грн до 155 млрд грн, залишаючись на рівні грудня 2016 р.

Знизилася частка кредитів пов'язаним особам. Показник максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, зафіксований на кінець року, знизився з 36,7% в 2016 р. до 17,9% в 2017 р. (при граничному значенні – не більше 25%). За інформацією

НБУ, на початок 2018 р. не виконували норматив по інсайдерськими кредитами 22 банки (з 82), які отримали пільговий період на його приведення до граничного показника відповідно до планів.

Продовжився приплив депозитів у банківську систему. За рік депозити залучені в гривні, вросли на 15,2%, у валюті – на 7,5%, що свідчить, якщо про не повернення, то про нормалізацію довіри до банківської системи. За експертною оцінкою, на кінець 2017 р. сумарний обсяг депозитів, очищений на ефект курсової різниці, становив 91% від рівня 2013 р. На фоні високої інфляції терміновість депозитів продовжує залишати бажати кращого (2/3 приходиться на депозити до півроку). Але в порівнянні 2015 р. в якому на частку таких депозитів припадало майже 80%, тенденція позитивна. По фондуванню в цілому, можна відзначити триваючу тенденцію збільшення частки коштів юридичних і фізичних осіб у зобов'язаннях банків, яка на кінець 2017 р. досягла 77,2% проти 63,6% в 2013 р. Частка нерезидентів у загальних зобов'язаннях скорочувалася з 23,8% на початок 2017 р. до 17,7% на жовтень 2017 року (останні доступні дані). Зовнішня заборгованість банків за 9 міс. 2017 р. скоротилася на 2,5 млрд дол до 6,5 млрд дол, а всього з кінця 2013 р. – на значні 16,1 млрд дол. Це результат конвертації заборгованості (субординованого боргу) в статутний капітал і відходу з ринку банків з іноземним капіталом.

Покращилися фінансові показники банків, хоча в цілому по системі четвертий рік поспіль зафіксовано чистий збиток. Чистий збиток за підсумками 2017 р. склав 24,4 млрд грн, який на 95% сформований чотирма банками. У порівнянні з попереднім роком збитки зменшилися в 5 разів, і це найменший негативний фінансовий результат з початку кризи. Кількість збиткових банків скоротилася. Основна причина

формування збитку – донарахування в резерви по кредитному портфелю. За даними НБУ, операційний прибуток банків до нарахування в резерви в 2017 р. зросла на 8,1% до 40,7 млрд грн. На цьому фоні покращилися також показники рентабельності активів (ROA) і капіталу (ROE), хоча обидва індикатора залишилися негативними: ROA становив «мінус» 1,9% в порівнянні з «мінус» 12,6% роком раніше, ROE – «мінус» 16% проти «мінус» 116,8% в 2016 р. [7].

В цей же час, стверджувати, що за підсумками 2017 р. банківська система повністю пододала наслідки кризи і відновилася до нормального стану, передчасно. Банківська система, в якій четвертий рік поспіль тривають чистки і фіксується збиток (незважаючи на позитивну динаміку в порівнянні з минулими роками), саму по собі складно назвати здоровою. Примітно, що на відміну від НБУ, в якому з 2015 р. щорічно заявляють про завершення реструктуризації банківського сектора, це визнають в уряді, назвавши

тільки 2022 рік, як період для остаточної стабілізації усїєї банківської системи.

Висновки і пропозиції. Розробка та запровадження нових вимог до ліквідності та достатності капіталу банків за угодою «Базель III» стало вирішенням актуального питання стабілізації української банківської системи. За результатами впровадження рекомендацій Базельського комітету НБУ очікує збільшення фінансової стійкості банків та усїєї світової фінансової системи. З впровадженням оновлених стандартів очікується позитивний ефект, який буде заключатися у поверненні банків до простих схем бізнесу, посиленні дисципліни у галузі торгівлі позабіржовими деривативами та уніфікації торгівлі з ними. Ефект від запровадження «Базель III» буде спостерігатися у всій фінансовій системі, разом з небанківським сектором і ринком капіталу. Перспективою щодо подальших досліджень можна вважати важливість повного запровадження нормативів «Базель III» у всїх сферах фінансової системи України.

Список літератури:

1. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : монографія. Івано-Франківськ : ОІППО; Снятин : ПрутПринт, 2008. 260 с.
2. Базадзе К.М. Відновлення довіри до банківської системи: міф чи реальність. *Фінансовий простір*. 2015. № 1. С. 18–22.
3. Великий Ю.М., Прохорова В.В., Косарева І.П., Прохорова Ю.В. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» : Науково-практичний коментар. Харків : ІНЖЕК, 2008. 448 с.
4. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України. Київ, 2017. 19 с.
5. Іваній К.О. Вплив Базеля III на формування бізнес-стратегії європейських банків. *Економічний форум*. 2014. № 2. С. 84–189.
6. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані. Джерело: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575 (дата звернення: 12.02.2019).
7. Итоги работы банковской системы в 2017 г. URL: <http://newsep.com.ua/media/news/1093/files/%D0%98%D0%A2%D0%9E%D0%93%D0%98%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%AB%20%D0%91%D0%90%D0%9D%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%A1%D0%9A%D0%9E%D0%99%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%AB%20%D0%92%202017%20%D0%93.pdf> (дата звернення: 12.02.2019).
8. Коваленко В.В., Гайдуківич Д.С. Достатність капіталу банківської системи в умовах циклічного розвитку економіки. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 1. С. 48–58.
9. Кількість банків в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 09.02.2019).
10. Міщенко В., Незнамова А. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору. *Вісник Національного банку України*. 2011. № 1. С. 4–9.
11. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71475860> (дата звернення: 01.02.2019).
12. Руденко В. Нацбанк раздал банкам домашнее задание. URL: <https://minprom.ua/digest/247939.html> (дата звернення: 02.02.2019).
13. Турбанов А.В. Антикризисные механизмы в банковской системе. *Деньги и кредит*. 2012. № 1. С. 20–23.

References:

1. Xabiuk O. (2008). Bankivske pehyliuvannia ta nahliad chepez ppyzmy pekomentatsii Bazelckoho komitety : monohrafiia. [Bankivske pegylivanie and oversight of the principles of the principles of the Bazelskoye comic : monograph]. Ivano-Frankivck : OIPPO; Cniatyn : PpytPpynt. (in Ukrainian)
2. Bazadze K.M. (2015). Vidnovlennia doviry do bankivskoi systemy: mif chy realnist [Restoration of confidence in the banking system: a myth or a reality]. *Finansovyi prostir* [Financial space], no 1, pp. 18–22.
3. Velykyi Yu.M., Prokhorova V.V., Kosareva I.P., Prokhorova Yu.V. Zakon Ukrainy «Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannia yoho bankrutom»: Naukovo-praktychnyi komentar [The Law of Ukraine «On the Restoration of the Debtor's Solvency or Recognition as a Bankrupt»: Scientific and Practical Commentary]. Kharkiv : INZhEK. (in Ukrainian)
4. Natsionalnyi bank Ukrainy (2017). Zvit pro finansovu stabilnist. Natsionalnyi bank Ukrainy [Financial Stability Report]. Kiyiv : Natsionalnyi bank Ukrainy.
5. Ivaniy K.O. (2014). Vplyv Bazelia III na formuvannia biznes-stratehii yevropeiskykh bankiv [Influence of Basel III on the formation of the business strategy of European banks.]. *Ekonomichnyi forum* [Economic forum], no 2, pp. 84–189.
6. Indykatory finansovoi stiiikosti ta dovidkovi dani [Financial stability indicators and background data]. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575 (accessed 12 February 2019)
7. Ytohy rabot bankovskoi system v 2017 h [Results of work of the banking system in 2017]. Available at: <http://newsep.com.ua/media/news/1093/files/%D0%98%D0%A2%D0%9E%D0%93%D0%98%20%D0%A0%D0%90%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%AB%20%D0%91%D0%90%D0%9D%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%A1%D0%9A%D0%9E%D0%99%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%AB%20%D0%92%202017%20%D0%93..pdf> (accessed 12 February 2019).
8. Kovalenko V.V., Haidukovych D.S. (2014). Dostatnist kapitalu bankivskoi systemy v umovakh tsyklichnoho rozvytku ekonomiky [Sufficiency of the capital of the banking system in the conditions of cyclical economic development]. *Stratehichni priorytety* [Strategic priorities], no 1, pp. 48–58.

9. Kolichestvo bankov v Ukrainy [Number of banks in Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/> (accessed 9 February 2019).
10. Mishchenko V., Neznamova A. (2011). Bazel III: novi pidxody do pehyliuvannia bankivckoho cektopy [Basel III: Now go to the peacekeeping baccalaureate]. *Vicnyk Natsionalnoho banku Ukrainy* [Analyst of the National Bank of Ukraine], no 1, pp. 4–9.
11. Ofitsiyni sait NBU [Official site of NBU]. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71475860> (accessed 1 February 2019).
12. Rudenko V. Natsbank razdal bankam domashnee zadanye [The National Bank distributed homework to banks]. Available at: <https://minprom.ua/digest/247939.html> (accessed 2 February 2019).
13. Turbanov A.V. (2012). Antykryzysnie mekhanyzm v bankovskoi systeme [Anti-crisis mechanisms in the banking system]. *Denhy y kredyt* [Money and credit], no 1, pp. 20–23.